Ministerstwo Sprawiedliwości

Zadanie finansowane z budżetu państwa realizowane przez Powiat Rzeszowski

POWIAT RZESZOWSKI

PORADNIK PRAWNY: UCHYLENIE OBOWIĄZKU ALIMENTACYJNEGO, WARUNKI I TRYB POSTĘPOWANIA

Zasady przyznawania, procedury i prawa przysługujące w Polsce

HONESTE VIVERE
FUNDACJA

Ul. Amałowicza - Tatara 7
04-474 Warszawa.

+48 22 379 75 40

fundacjahonestevivere

www.honestevivere.org

kontakt@honestevivere.org

WSTĘP

Obowiązek alimentacyjny w Polsce regulują przede wszystkim przepisy Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego (KRO). Uchylenie obowiązku alimentacyjnego może nastąpić w określonych sytuacjach, gdy zmienią się okoliczności uzasadniające jego istnienie. Niniejszy poradnik omawia warunki, tryb postępowania oraz kluczowe aspekty prawne związane z uchyleniem obowiązku alimentacyjnego.

1 CZYM JEST OBOWIĄZEK ALIMENTACYJNY?

1.1. DEFINICJA I PODSTAWA PRAWNA

Obowiązek alimentacyjny wynika z art. 128 KRO, który stanowi, że obowiązek dostarczania środków utrzymania, a w miarę potrzeby także wychowania, obciąża krewnych w linii prostej oraz rodzeństwo. Uchylenie tego obowiązku reguluje art. 138 KRO, zgodnie z którym w razie zmiany stosunków można żądać zmiany orzeczenia lub umowy dotyczącej obowiązku alimentacyjnego.

1.2. KLUCZOWE PRZEPISY

Art. 133 KRO: Określa przesłanki obowiązku alimentacyjnego wobec dzieci i innych osób.
Art. 138 KRO: Umożliwia zmianę lub uchylenie obowiązku alimentacyjnego w przypadku zmiany stosunków.
Art. 135 KRO: Wskazuje, że zakres świadczeń alimentacyjnych zależy od usprawiedliwionych potrzeb uprawnionego oraz możliwości zarobkowych i majątkowych zobowiązanego.

2 WARUNKI UCHYLENIA OBOWIAZKU ALIMENTACYJNEGO

Aby sąd uchylił obowiązek alimentacyjny, muszą zostać spełnione określone warunki. Kluczowym czynnikiem jest zmiana stosunków, czyli istotne zmiany w sytuacji życiowej, materialnej lub osobistej zarówno osoby uprawnionej do alimentów, jak i osoby zobowiązanej do ich płacenia.

2.1. POPRAWA SYTUACJI MATERIALNEJ UPRAWNIONEGO

Uzyskanie samodzielności finansowej przez dziecko (np. podjęcie dobrze płatnej pracy).
Otrzymanie znacznego spadku lub darowizny.
Zawarcie małżeństwa przez uprawnionego, jeśli współmałżonek zapewnia wystarczające środki utrzymania.

2.2. POGORSZENIE SYTUACJI MATERIALNEJ ZOBOWIĄZANEGO

Utrata pracy lub znaczne obniżenie dochodów.
Choroba lub niezdolność do pracy.

2.3 UTRATA USPRAWIEDLIWIONYCH POTRZEB UPRAWNIONEGO

Dziecko osiągnęło wiek, w którym powinno być samodzielne (np. ukończenie studiów i brak dalszego kształcenia).

2.4 NIEWŁAŚCIWE ZACHOWANIE UPRAWNIONEGO

Zachowania sprzeczne z zasadami współżycia społecznego, np. uporczywe uchylanie się od pracy przez pełnoletnie dziecko zdolne do samodzielnego utrzymania się (art. 133 § 3 KRO).

UWAGA

W przypadku alimentów na dziecko, obowiązek alimentacyjny nie wygasa automatycznie po osiągnięciu pełnoletności. Sąd bada, czy dziecko jest w stanie samodzielnie się utrzymać.

Uchylenie obowiązku alimentacyjnego nie następuje automatycznie – zawsze wymaga orzeczenia sądu lub zmiany umowy alimentacyjnej.

3 TRYB POSTĘPOWANIA

Procedura uchylenia obowiązku alimentacyjnego wymaga złożenia pozwu do sądu. Poniżej przedstawiono kroki postępowania:

3.1. KROK 1: PRZYGOTOWANIE POZWU

Pozew o uchylenie obowiązku alimentacyjnego składa się do sądu rejonowego, wydziału rodzinnego i opiekuńczego, właściwego dla miejsca zamieszkania pozwanego (uprawnionego do alimentów).

WYMAGANE ELEMENTY POZWU

Oznaczenie sądu, do którego kierowany jest pozew.
Dane stron (imię, nazwisko, adresy powoda i pozwanego).
Żądanie uchylenia obowiązku alimentacyjnego z podaniem daty, od której obowiązek ma zostać uchylony.
Uzasadnienie, w którym opisuje się zmianę stosunków (np. poprawa sytuacji materialnej uprawnionego, pogorszenie sytuacji zobowiązanego).
Dowody na poparcie żądania (np. zaświadczenia o dochodach, dokumenty potwierdzające zmianę sytuacji życiowej).
Podpis powoda lub jego pełnomocnika.
Załączniki (np. odpis aktu urodzenia dziecka, kopia wcześniejszego wyroku alimentacyjnego, dowody zmiany sytuacji).

3.2. KROK 2: ZŁOŻENIE POZWU

Pozew składa się w dwóch egzemplarzach (jeden dla sądu, drugi dla pozwanego).
Opłata sądowa jest uzależniona od wartości przedmiotu sporu (12x kwota miesięcznych alimentów) jej wysokość ustalamy w oparciu o ustawę o kosztach sądowych w sprawach cywilnych, chyba że powód wnosi o zwolnienie z kosztów.

3.3. KROK 3: POSTĘPOWANIE SĄDOWE

Rozprawa: Sąd przeprowadza postępowanie dowodowe, w trakcie którego bada okoliczności zmiany stosunków. Strony mogą przedstawiać dowody (np. zeznania świadków, dokumenty, opinie biegłych).
Mediacja: W niektórych przypadkach sąd może skierować strony na mediację w celu osiągnięcia porozumienia (np. dobrowolnego uchylenia obowiązku alimentacyjnego).
Wyrok: Sąd wydaje orzeczenie o uchyleniu obowiązku alimentacyjnego, jego zmianie lub oddaleniu powództwa.

3.4. KROK 4: WYKONANIE WYROKU

Po uzyskaniu prawomocnego wyroku uchylającego obowiązek alimentacyjny, zobowiązany przestaje płacić alimenty od daty wskazanej w orzeczeniu.
W przypadku wcześniejszych zaległości alimentacyjnych, uchylenie obowiązku nie zwalnia z ich spłaty.

4 DOWODY W POSTĘPOWANIU

Aby skutecznie wykazać zmianę stosunków, należy przedstawić odpowiednie dowody, takie jak:
Zaświadczenia o dochodach lub ich braku (np. PIT, zaświadczenie z urzędu pracy).
Dokumenty potwierdzające zmianę sytuacji życiowej (np. akt małżeństwa, orzeczenie o niezdolności do pracy).
Zeznania świadków (np. członków rodziny, pracodawcy).
Inne dokumenty, np. rachunki potwierdzające brak usprawiedliwionych potrzeb uprawnionego.

5 PRAKTYCZNE WSKAZÓWKI

Konsultacja z prawnikiem: Skomplikowane przypadki, zwłaszcza gdy uprawniony sprzeciwia się uchyleniu alimentów, mogą wymagać wsparcia adwokata lub radcy prawnego.
Dokładne uzasadnienie: W pozwie należy precyzyjnie opisać, jakie zmiany zaszły i jak wpływają na obowiązek alimentacyjny.
Terminowość: Pozew należy złożyć, gdy tylko pojawią się okoliczności uzasadniające uchylenie obowiązku, aby uniknąć dalszego gromadzenia się płatności.
Porozumienie pozasądowe: Jeśli istnieje możliwość porozumienia z uprawnionym, warto rozważyć zmianę umowy alimentacyjnej w formie aktu notarialnego.

6 PRZYKŁADY Z ORZECZNICTWA

Wyrok Sądu Najwyższego z 25 maja 1999 r., sygn. I CKN 104/98: Sąd wskazał, że pełnoletnie dziecko, które celowo nie podejmuje pracy, może stracić prawo do alimentów, jeśli jest w stanie samodzielnie się utrzymać.
Wyrok Sądu Najwyższego z 12 lutego 2000 r., sygn. III CKN 834/98: Zmiana sytuacji materialnej zobowiązanego (np. utrata pracy) może uzasadniać uchylenie lub obniżenie alimentów, ale sąd bada także możliwości zarobkowe, a nie tylko faktyczne dochody.

7 PODSUMOWANIE

Uchylenie obowiązku alimentacyjnego w Polsce jest możliwe w przypadku istotnej zmiany stosunków, która wpływa na usprawiedliwione potrzeby uprawnionego lub możliwości zarobkowe zobowiązanego. Kluczowe jest przygotowanie solidnego pozwu, popartego dowodami, oraz wykazanie, że obowiązek alimentacyjny przestał być uzasadniony. Postępowanie wymaga staranności i często wsparcia prawnego, aby skutecznie przekonać sąd do uchylenia alimentów.